

27.10.1985

Другари,

Софийското съвещание на Политическия консултативен комитет се проведе след посещението на др. М. С. Горбачов във Франция и в навечерието на неговата среща с президента на САЩ, след новите съветски предложения, внесени на преговорите в Женева. Това му придаде особено значение и предизвика голям интерес в целия свят.

Съвещанието обсъди актуални проблеми на обстановката в Европа и света и някои въпроси на усъвършенствуване механизма на сътрудничеството между съюзните страни в рамките на Варшавския договор, изслуша доклад на главнокомандувачия Обединените въоръжени сили на държавите-участници във Варшавския договор. Бяха приети декларация – "За премахване на ядрената заплаха и за положителен поврат в обстановката в Европа и в света", комюнике, протокол и решение по доклада на главнокомандувачия.

Декларацията се отличава с дълбок реализъм и конструктивност. Главното в нея е алтернативата, която се предлага на надпреварата във въоръжаването и на ядрената война. Наред с някои досегашни предложения са издигнати и нови за решаването както на неотложните, така и на дълготрайните проблеми и задачи, за осъществяване на положителен поврат в международния живот. Специално внимание е отделено на положението в Европа. По съдържание, тон и стил Декларацията отговаря на изискванията на един нов подход в политиката, съответстващ на реалностите на ракетно-ядрения век. Тя ни дава политическа

инициатива, поставя ни в по-изгодни позиции за настъпление срещу най-агресивните сили на империализма и за разширяване масовата подкрепа на миролюбивата политика на държавите от Варшавския договор.

По-важни нови моменти и предложения в Декларацията са следните:

- Срещата на др. Горбачов с Рейгън – нашата позиция за това, какво очакваме от нея, какви задачи тя трябва да реши.

- Безрезервната подкрепа на конструктивните позиции на СССР на Женевските преговори, на новите съветски предложения на тези преговори, както и на други предложения на съветското правителство в последно време. Това ще даде възможност на др. Горбачов да говори с президента на САЩ от името на съюзните страни.

- Предложението СССР и САЩ да поемат задължението да не създават и да не произвеждат нови видове обикновени оръжия, съпоставими по своите разрушителни възможности с оръжията за масово унищожение.

- Предложението за замразяване на числеността на въоръжените сили на СССР и САЩ, включително и извън границите на националните им територии на равнището на 1 януари 1986 г., а също и предложението за взаимното неувеличаване на бюджетите на СССР и САЩ от следващата финансова година.

- Предложението за международно научно-техническо сътрудничество и изразената готовност на нашите страни да внесат важен принос в разработката и осъществяването на международни програми за научно-изследователски и опитно-конструкторски работи. Проблемът е поставен, за да се разкъса обръчът на затворените групировки на Запада – САЩ-ИСО; ЕИО-"Еврика" –

и за да се подчертае, че този проблем носи глобален характер, че социалистическите страни защитават интересите на онези малки, неутрални и развиващи се страни, които нямат достъп до западните групировки в тази област.

– Решимостта за ускоряване на научно-техническото сътрудничество и задълбочаване на социалистическата икономическа интеграция.

– Изразената готовност на съюзните страни да полагат конструктивни усилия за балансирано развитие на общоевропейския процес.

– Подчертано бе значението на установяването на преки делови отношения между СИВ и ЕИО включително и за обсъждане на конкретни международни и политически въпроси. Това би открило за първи път перспектива за диалог с водещата групировка западноевропейски държави без участието на САЩ.

– Поддръжката на инициативата на ГДР и ЧССР за създаване на зона, свободна от химическо оръжие в Централна Европа, готовността за съдействие за постигане на международна договореност за неразпространение на това оръжие.

– Подчертаната готовност за взаимодействие с Китайската народна република в борбата за мир, социализъм, против империализма.

– Подкрепата на позициите на КНДР. Отразяването на този момент в документ на ПКК е от голямо политическо значение за стабилизирането на КНДР и за по-нататъшно подобряване на отношенията на нашите страни с нея.

За първи път в София се приема документ на ПКК, който ще окаже трайно положително въздействие върху по-нататъшния ход на международните работи.

Дълбоко съдържателно, принципно и конструктивно бе изказването на др. Горбачов. Всички останали ръководители

изразиха пълно съгласие с неговия анализ, оценки, подходи и предложения.

Обстановката в Европа и света бе оценена като напрегната и опасна. Известното оживление на политическия диалог между Изтока и Запада в последно време, което се дължи на усилията на социалистическите страни, не може да компенсира отсъствието на сериозни положителни промени по главното направление – разоръжаването.

Опасността произтича не само от натрупването на нови оръжия и приемането на нови програми за въоръжаване (включително и милитаризирането на космоса), но и от плановете на империализма чрез военно превъзходство да постигне социален реванш и унищожи социализма – чрез война или чрез военен шантаж; да забави процесите на икономическа и политическа дестабилизация на самата капиталистическа система; да спре прогресивните и демократичните изменения в държавите от т. н. трети свят. В това отношение САЩ и другите развити капиталистически страни разчитат особено на известни свои предимства в техниката и технологията.

Основният извод от анализа бе – единствената сила, която притежава материалните възможности за предотвратяване на ядрената война, е социалистическата общност.

От информацията на др. Горбачов за подготовката на СССР за срещата с Рейгън става ясно, че САЩ, притиснати от мирното настъпление на Съветския съюз, са принудени да маневрират и хитруват, минали са в отбрана, разбрали са, че няма да могат да сведат срещата само до "протоколно мероприятие". В момента СССР и САЩ обсъждат широк кръг съществени проблеми, включително и възможността след срещата да се приеме съвместен документ, т. е. връщане към практиката от 70-те години, която западните държави в последно време избягват.

От съветска страна бе посочено, че не е изключено срещата да не доведе до нищо съществено, поради желанието на САЩ да блокират преговорите по разоръжаването. В такъв случай, без да се намалява политическата и дипломатическата активност на социалистическите страни, ще трябва да се прегледат отново програмите за отбрана и да се преосмисли отношението към преговорите.

Всички ръководители изтъкнаха, че в условията на продължаващия милитаристичен курс на САЩ нараства значението на активната координирана политика на социалистическата общност спрямо западноевропейските страни. Посочено бе, че нашите отношения с тези страни трябва да се определят от това – в каква степен те могат да внесат свой принос за подобряване на международната обстановка, като въздействуват на САЩ в положително направление.

Като перспективно направление на сътрудничеството със западноевропейските правителства бе изтъкнато развитието на общоевропейския процес, започнат от Хелзинки. Изтъкната бе необходимостта съюзните държави да разработят съвместна програма за подготовката на Виенската среща през ноември 1986 г.

Подчертано бе значението на сътрудничеството със западноевропейската социал-демокрация (преди всичко западногерманската), със Социалистическия интернационал като цяло, в борбата за спиране надпреварата във въоръжаването.

Важно място в изказването на др. Горбачов и на всички останали ръководители бе отделено на въпроса за бързото решаване на назрелите проблеми на икономическото и особено на научно-техническото развитие на страните от социалистическата общност в тясна връзка с необходимостта да не се допусне военно и технологично превъзходство на Запада над социализма –

цел, която се преследва и с американската ИСО и със западно-европейската "Еврика". Единодушно бе мнението, че отговорът на съюзните държави трябва да бъде: бързо развитие на научно-техническата интеграция, срочно завършване на програмата на СИВ по тези въпроси и провеждане през декември т. г. на извънредна сесия на СИВ на високо равнище за нейното приемане.

Във връзка с международното научно-техническо сътрудничество извън рамките на СИВ бе посочено, че в перспектива биха могли да се открият възможности за сътрудничество с проекта "Еврика". Прецени се като необходимо социалистическите страни да използват и възможностите, които предоставя Заключителния акт от Хелзинки и да излязат с инициативи за общоевропейско сътрудничество в научно-техническата област.

Всички обърнаха сериозно внимание на въпроса за правата на човека. Единодушно бе изразено мнението, че този въпрос трябва да се превърне в средство за утвърждаване на постиженията на социалистическия обществен строй. Предложено бе този въпрос да стане предмет на обсъждане на съвещание на секретарите по идеологическите и международните въпроси на централните комитети на братските партии, а също и на министерствата на външните работи на съюзните страни.

Изказването на др. Тодор Живков се откри и този път с дълбочината на анализа, точността на оценките, яркостта на формулировките и откровеността при поставянето на някои проблеми. Той засегна и въпроси, които не се съдържаха в изказванията на другите ръководители, а някои от засегнатите от тях постави в нова светлина, проблемно.

Изхождайки от постановката, че "стълкновението между двете могъщи социални вълни на световната арена се извършва

днес в изключително важен, преломен етап в развитието на международните отношения", др. Тодор Живков подчерта необходимостта да се внесат коренни изменения и в базата и в надстройката на нашето общество. Като изтъкна открито, че нашите страни изостават от развитите капиталистически държави в икономическо и особено в технологическо отношение, той посочи като първостепенна задачата да превърнем на дело научно-техническата революция в основа на цялото наше социално-икономическо развитие. Важно значение има неговата постановка, че сегашният етап на противоборството предявява нови изисквания към нашия политически и идеологически потенциал. "Факт е – заяви др. Тодор Живков, – че политическият потенциал на нашите страни допусна дълбоки пробиви. В някои отношения той се оказа по-слаб от политическия потенциал на противника. Нашата идеология е най-прогресивната, но нейното влияние е недостатъчно."

Със същата откровеност той говори и за положението в международното комунистическо движение. Посочи и трудностите, с които комунистическите и работническите партии се сблъскват, и недостатъците, допускани от тях. Обърна внимание и на факта, че и партиите в страните от социалистическата общност не съумяха своевременно и всестранно да анализират условията, в които работят комунистическите партии в западните страни, че и ние им създадохме не малко трудности с нашите собствени проблеми.

Спирайки се на отношенията ни с развиващите се страни, др. Тодор Живков обърна внимание на необходимостта да се отчита изменилата се социално-икономическа обстановка в тях, по-трезво да се подхожда при сътрудничеството с тези страни, да се използват по-пълно възможностите за наше въздействие.

Оценявайки платформата за нов международен икономически ред като демократична, антиимпериалистическа по същество, другарят Тодор Живков изтъкна, че отдавна е време да я направим и наша концепция, особено като се има предвид такъв нов неин компонент като голямата задълженост на развиващите се страни.

При оценката на положението на Балканите др. Тодор Живков направи ново предложение – НР България заедно със Социалистическа република Румъния да излязат с инициатива за превръщане на този район в зона, свободна от химическо оръжие.

На съвещанието се проявиха отново особените становища на румънското ръководство по редица международни въпроси. Делегацията на СРР упорито настояваше за включването на две особено неприемливи предложения:

– да се организира среща между представители на страните на ОВД и НАТО, която да обсъди и представи предложения по въпросите, които са предмет на преговорите между СССР и САЩ в Женева;

– държавите от Варшавския договор да замразят своите военни ~~разходи и числеността на войските си~~ на равнището на 1986 г. и след това да ги намалят с 10-15 %.

Предложенията срещнаха твърдия отпор на останалите делегации и не намериха място в текста на документа. Но тъй като румънската страна постави приемането на второто предложение като условие за подписването на Декларацията от Н. Чаушеску, в протокола бе записано да се предложи на КМВНР да създаде група от експерти, която да изучи възможностите за реализирането му.

От румънска страна беше остро поставен и въпросът за приемане на отделен документ по проблемите на развиващите се страни и установяването на нов международен икономически ред,

което по редица основателни причини беше неприемливо за останалите страни. Отхвърлянето на това предложение даде повод на делегацията на СРР да осуети приемането на предложеното от ГДР поздравително послание до ООН по случай 40-годишнината от нейното създаване.

В протокола на КМВНР бе записано да се разработи политически документ по въпросите на установяването на нов международен икономически ред.

Делегацията на СРР не допусна също така в текста на политическата декларация да бъде включена формулировката, заклеймяваща крупномащабни провокации срещу социализма от рода на Римския процес, която беше предложена и отстоявана от българската делегация при подкрепата на всички останали съюзни страни.

Особени позиции зае делегацията на СРР и по някои предложения на социалистическите страни от Азия, насочени към укрепване на мира и сигурността на континента, включително и по пътищата за нормализиране на обстановката в Югоизточна Азия. Тези позиции се затвърдиха след завръщането на Н. Чаушеску от посещението му в КНР.

В стремежа си да наложи някои от своите становища в политическия документ, румънската страна даже се опита да шантажира с отхвърлянето на вече записаната подкрепа на конструктивната позиция на СССР на Женевските преговори.

На румънската делегация не се отдаде да прокара своите особени позиции в Декларацията, което е от съществено значение предвид на предстоящата среща на М. С. Горбачов с президента на САЩ.

Всички ръководители се изказаха в полза на по-нататъшното усъвършенстване на сътрудничеството в рамките на

Варшавския договор. Съвещанието на ПКК в София ще остане в историята на организацията с приемането на важни стъпки в тази област.

Реши се съвещанията на ПКК да се провеждат не по-рядко от един път в годината, с предпочитание през пролетните месеци. Проведе се първата работна среща на генералните и първите секретари на братските партии (извън рамките на ПКК). С това се слага начало на една практика, която беше препоръчана от др. Горбачов в изказването му във Варшава.

Бяха утвърдени разгледаните от КМВНР през октомври 1983 г. препоръки за задачите и работата на Обединения секретариат и за усъвършенствуването на механизма на сътрудничеството на работно равнище. Доразвивайки заложените в тях идеи, беше прието и друго много важно решение: на КМВНР беше възложено да проучи въпроса за създаването, функциите и процедурата на многостранна група за текуща взаимна информация от представители на държавите от Варшавския договор, която да провежда периодични срещи в Москва. СССР ще бъде представляван в тази група от заместник-министър на външните работи. Това решение, предложено от др. Горбачов, реализира инициатива, издигната от делегацията на НРБ по време на изработването на препоръките от 1983 г., която тогава не получи обща подкрепа поради възражението на румънските представители. Създаването на такава група следва да се разглежда не само като отговор на назряла необходимост от по-редовен и оперативен обмен на информация по актуални международни събития и проблеми, но и като израз на очертаващата се нова тенденция към създаване на постоянни органи в рамките на Варшавския договор.

Проява на нов подход, насочен към осъвременяване на механизмите и процедурата на ОВД е и създадената за първи път

в София, по предложение на др. Тодор Живков, прес-група от представители на съюзните страни за координиране на работата със средствата за масова информация, което съгласно приетото решение ще се превърне в постоянна практика на съвещанията на ПКК. За първи път след съвещанието се проведе и пресконференция, на която журналистите бяха информирани за приетите от ПКК решения. По такъв начин беше внедрена в практиката на Варшавския договор още една българска идея, която през октомври 1983 г. не получи общо съгласие.

На сегашното съвещание на ПКК за първи път се осъществи и друго предложение от 1983 г. – страната-домакин да преведе основния документ на различни езици, за да се постигне идентичност на преводите. Българската страна осигури превода на декларацията на ПКК на френски, английски и испански езици и връчи на делегациите преди заминаването им по един екземпляр от всеки език (оригиналът е на руски език).

Очертава се като общо мнението, че занапред ПКК и КМВНР следва да приемат по-кратки документи, което би съкратило и опростило подготовката и съгласуването им.

Съвещанието на ПКК премина в другарска атмосфера, при подчертан стремеж да се засилва единодействието на съюзните страни при решаването както на проблемите вътре в общността, така и на международната арена.

Софийското съвещание на ПКК положи началото на нов етап в развитието на сътрудничеството в Организацията на Варшавския договор.

Българската страна осигури образцова организация за успешното провеждане на Съвещанието.

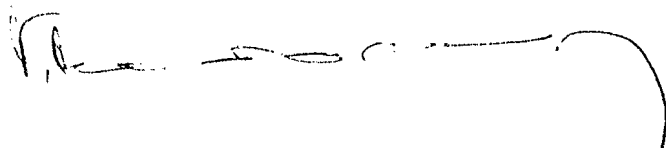
Въз основа на гериозложеното, предлагам Политбюро да

Р Е Ш И:

Одобрява изцяло дейността на българската делегация, ръководена от генералния секретар на Централния комитет на БКП и председател на Държавния съвет на НР България – др. Тодор Живков на съвещанието на Политическия консултативен комитет на държавите-участници във Варшавския договор.

София,
27 октомври 1985 г.

С другарски поздрав

A handwritten signature in dark ink, appearing to be a stylized representation of a name, possibly 'V. Zhivkov', with a long horizontal stroke extending to the right.